
THỰC TRẠNG ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN TRONG HOẠT ĐỘNG THƯ VIỆN TRƯỜNG ĐẠI HỌC AN GIANG VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN TRONG TƯƠNG LAI

LÊ TRƯỜNG GIANG

Thư viện Trường Đại học An Giang (Thư viện - ĐHAG), tiền thân là Thư viện Trường Cao đẳng Sư phạm An Giang (1976), được thành lập vào tháng 1 năm 2002. Với nhiệm vụ chính là nơi tổ chức điều phối toàn bộ hệ thống thông tin, tư liệu, tài liệu của Trường. Bên cạnh đó là bổ sung, phát triển nguồn lực thông tin đáp ứng nhu cầu giảng dạy, học tập, nghiên cứu và chuyển giao công nghệ của Nhà trường.

Hình thành và phát triển cùng với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và công nghệ, đặc biệt là sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và truyền thông, đã ảnh hưởng sâu rộng đến nhiều lĩnh vực trong đời sống xã hội, trong đó có hoạt động thư viện. Thư viện – ĐHAG luôn chú trọng đến việc ứng dụng công nghệ thông tin (CNTT) trong các hoạt động của Thư viện và xem đây là một yêu cầu tất yếu không thể thiếu trong suốt quá trình xây dựng và phát triển. Dưới đây là những ứng dụng CNTT nổi bật mà Thư viện đã thực hiện, song song đó là những định hướng phát triển cho các ứng dụng trong tương lai.

Xây dựng và phát triển các bộ sưu tập số

Bộ sưu tập số là một tập hợp có tổ chức những tài liệu đã được số hóa dưới nhiều hình thức khác nhau (văn bản, âm thanh, hình ảnh, video...) về một chủ đề (Hiệp, 2014). Việc số hóa tài liệu thành bộ sưu tập số đem lại nhiều thuận lợi như: dễ dàng lưu trữ, tìm kiếm và nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn tài liệu... Vì vậy, Thư viện – ĐHAG luôn quan tâm và chú trọng đến việc xây dựng và phát triển các bộ sưu tập số. Dưới đây là những bộ sưu tập số đã được xây dựng và đưa vào phục vụ tại Thư viện – ĐHAG.

Tài nguyên Nội sinh

Bộ sưu tập Tài nguyên Nội sinh là bộ sưu tập các tài liệu được tạo ra trong quá trình công tác, nghiên cứu và học tập của cán bộ, giảng viên và sinh viên của Trường Đại học An Giang. Bộ sưu tập bao gồm: luận án tiến sĩ, luận văn thạc sĩ, nghiên cứu khoa học, giáo trình, tạp chí khoa học, khóa luận tốt nghiệp... Đây được xem là nguồn tài liệu xám của Trường, được số hóa vào năm 2006, Thư viện đã ứng dụng phần mềm mã nguồn mở DSpace phiên bản 1.5.2 để xây dựng và phát triển thành bộ sưu tập số Tài nguyên Nội sinh.

Đến nay, bộ sưu tập đã đạt trên 2500 tài liệu, với khoảng trung bình 3282 phiên truy cập/tháng (thống kê năm 2015) và đã nâng cấp phần mềm DSpace đến phiên bản 4.0 (địa chỉ truy cập: <http://dspace.agu.edu.vn:8080>). Bên cạnh đó, nhằm khuyến khích chia sẻ và bảo vệ quyền tác giả, Thư viện đã thiết lập chính sách truy cập trên từng tài liệu cho nhóm tài liệu luận án tiến sĩ và luận văn thạc sĩ theo yêu cầu của tác giả.

Tuyển tập Thơ văn Lý - Trần

Được phát triển vào năm 2005, do sự kết hợp giữa Thư viện và các giảng viên bộ môn Ngữ văn - khoa Sư phạm, Tuyển tập Thơ Văn Lý – Trần là bộ sưu tập thông tin về tiểu sử và tác phẩm của 161 tác giả thời Lý – Trần. Các tài liệu được trình bày bằng nhiều hình thức như chữ Hán Nôm, phiên âm, dịch nghĩa giúp bạn đọc dễ dàng nghiên cứu và học tập.

Bộ sưu tập Cá – Đồng bằng Sông Cửu Long

Đây là bộ sưu tập các thông tin mô tả và hình ảnh của trên 250 loài cá vùng Đồng bằng Sông Cửu Long, được phát triển vào năm 2006. Hỗ trợ bạn đọc tra cứu và tìm hiểu thông tin về các loài cá của vùng. Bộ sưu tập cho phép bạn đọc có thể tìm kiếm theo các tiêu chí như: tên Tiếng Việt, tên tiếng Anh, tên khoa học hoặc môi trường sống của cá.

Bộ sưu tập Di tích An Giang

Di tích An Giang là bộ sưu tập các thông tin mô tả và hình ảnh của 33 di tích được xếp hạng cấp quốc gia và cấp tỉnh của tỉnh An Giang. Bạn đọc có thể tìm kiếm theo các tiêu chí như: tên di tích, loại hình, địa phương hoặc xếp hạng. Bộ sưu tập được phát triển vào năm 2008, do sự kết hợp giữa Thư viện và các giảng viên của Trung tâm Nghiên cứu Khoa học xã hội và Nhân văn.

Tài nguyên Tham khảo

Bên cạnh những bộ sưu tập tài liệu nội sinh, chuyên biệt, Thư viện cũng xây dựng thêm bộ sưu tập Tài nguyên Tham khảo. Đây là bộ sưu tập các tài liệu điện tử do Thư viện sưu tầm hoặc được biếu tặng từ các cá nhân và tổ chức trong và ngoài Trường. Các tài liệu này được tổ chức theo các chuyên ngành đào tạo của Trường nhằm giúp bạn đọc dễ dàng tra cứu.

Hầu hết các bộ sưu tập số được xây dựng trên 2 phần mềm mã nguồn mở là Dspace và Greenstone. Đây là 2 phần mềm khá nổi tiếng được nhiều thư viện trong và ngoài nước tin dùng. Trong tương lai, Thư viện cần tận dụng triệt để hơn nữa những phần mềm nói trên. Tiến hành nâng cấp, cập nhật để tận dụng được những tính năng mới. Phát triển thêm nhiều bộ sưu tập mới. Bên cạnh đó không ngừng nâng cao số lượng cũng như chất lượng vốn tài liệu cho các bộ sưu tập.

Xây dựng và quản trị cổng thông tin điện tử

Khi nói đến Internet, chúng ta thường nghĩ ngay đến dịch vụ web hơn là các dịch vụ khác như email, ftp, chat... Điều này cho thấy sự phổ biến và hữu ích của các trang web trong thời đại bùng nổ thông tin như hiện nay. Vì vậy, Thư viện - ĐHAG đã sớm xây dựng cổng thông tin điện tử (website) ngay từ những ngày đầu hình thành. Đây được xem là kênh quảng bá thông tin, dịch vụ, tài nguyên... chính thống của Thư viện đến với bạn đọc. Trang web được xây dựng và phát triển trên nền tảng mã nguồn mở Joomla. Đây là một hệ quản trị nội dung mạnh với nhiều tính năng và dễ sử dụng, giúp cho nhân viên quản lý dễ dàng tổ chức, đăng tải và tìm kiếm nội dung. Bên cạnh đó, Joomla cũng tạo ra môi trường hỗ trợ đa người dùng, đồng quản trị nội dung khá tốt. Trên cơ sở đó, việc cập nhật nội dung trên website của Thư viện - ĐHAG được trao

cho từng bộ phận chuyên trách, nhằm giúp cho nội dung được đăng tải nhanh chóng và thuận tiện hơn.

Tuy được xây dựng từ rất sớm, nhưng nền tảng phát triển website Thư viện (Joomla 1.5) lại ít được nâng cấp và cập nhật. Vì thế, trong tương lai, website Thư viện - ĐHAG cần được nâng cấp lên phiên bản mới nhất nhằm khắc phục một số lỗi về bảo mật cũng như thừa hưởng những tính năng mới ưu việt hơn. Bên cạnh đó, giao diện của Website cũng cần được thiết kế lại, sao cho thân thiện, dễ tra cứu và đặc biệt là có độ phản hồi (giao diện responsive) cao. Nhằm đáp ứng tốt cả những thiết bị truy cập truyền thống (máy tính để bàn, máy tính xách tay) lẫn những thiết bị di động (máy tính bảng, điện thoại thông minh).

Quản lý phòng máy tính sinh viên

Thư viện - ĐHAG được trang bị với hơn 300 máy tính. Trong đó, phần lớn số lượng máy tính được phân bố cho 2 phòng máy tính sinh viên tầng 4 và tầng 5. Để quản lý tốt những phòng máy tính trên, Thư viện - ĐHAG đã triển khai và sử dụng phần mềm Netcafe phiên bản 5.0. Đây là phần mềm quản lý dịch vụ truy cập Internet miễn phí được phát triển bởi công ty Linh Nguyên. Mặc dù, Netcafe không phải là phần mềm chuyên cho quản lý phòng máy tính của thư viện, nhưng nó sở hữu nhiều tính năng khá phù hợp và hữu ích như: quản lý tài khoản người dùng, cấp phát thời gian sử dụng, thống kê báo cáo...

Nhìn chung, phần mềm Netcafe 5.0 khá phù hợp với những phòng máy tính vừa và nhỏ (trên dưới 80 máy tính). Do đó, vào những thời điểm có nhiều lượt truy cập máy chủ Netcafe thường bị treo hoặc hoạt động không ổn định. Để khắc phục vấn đề này, phần mềm quản lý cần được nâng cấp lên phiên bản mới nhất. Tuy nhiên, phiên bản hiện tại – Netcafe 9.0 lại chứa nhiều mục quảng cáo và một số thành phần dịch vụ không phù hợp với phòng máy tính Thư viện.

Vì thế, trong tương lai, phòng máy tính cần được thay đổi phần mềm quản lý mới tốt hơn và phù hợp hơn. Với giải pháp tình thế, Thư viện có thể tìm một phần mềm mã nguồn mở tốt hơn để thay thế cho phần mềm Netcafe hiện tại. Về định hướng lâu dài, Thư viện cần phát triển phần mềm quản lý phòng máy (tự phát triển hoặc đặt hàng công ty phần mềm) theo hướng tích hợp vào phần mềm quản trị thư viện, nhằm thống nhất dữ liệu thông tin người dùng và thuận lợi hơn trong việc quản lý.

Ứng dụng dịch vụ web 2.0

Từ khi thuật ngữ web 2.0 xuất hiện, các ứng dụng dựa trên nền tảng công nghệ web thế hệ thứ 2 này đã không ngừng gia tăng về số lượng lẫn chất lượng. Thực tế cũng cho thấy, việc ứng dụng những dịch vụ web 2.0 đã đem đến nhiều hiệu quả và những lợi ích thiết thực trong các lĩnh vực nói chung, cũng như thư viện nói riêng. Vì vậy, việc ứng dụng các dịch vụ web 2.0 tại Thư viện - ĐHAG cũng là một trong những ứng dụng công nghệ thông tin không thể thiếu. Dưới đây xin được giới thiệu một số dịch vụ web 2.0 nổi bật đang được sử dụng tại Thư viện - ĐHAG.

• **Facebook:** Được sử dụng như một kênh quảng bá, chia sẻ thông tin và kết nối thư viện với bạn đọc.

• **Google Drive:** Lưu trữ và chia sẻ tài liệu trực tuyến.

• **Google Form:** Giúp bạn đọc đăng ký tham gia các lớp chuyên đề một cách trực tuyến, đồng thời còn là phương tiện thu thập ý kiến phản hồi từ bạn đọc.

• **Zopim chat:** Là hộp thoại chat trực tuyến được gắn trên trang chủ của Thư viện, nhằm tăng khả năng tương tác, trao đổi giữa bạn đọc với thư viện.

Với những tiện ích mà ứng dụng web 2.0 mang lại, Thư viện - ĐHAG cần đẩy mạnh hơn nữa việc ứng dụng các dịch vụ web 2.0 như: tìm hiểu và ứng dụng những dịch vụ mới; khai thác triệt để các tính năng của những dịch vụ đang được sử dụng để đem lại hiệu quả tốt nhất.

Ứng dụng phần mềm tự phát triển

Bên cạnh việc ứng dụng phần mềm mã nguồn mở, phần mềm miễn phí, Bộ phận Tin học Thư viện - ĐHAG cũng tự phát triển những ứng dụng nhằm nâng cao hiệu quả công việc, cũng như tạo ra những công cụ hữu ích cho cán bộ sử dụng. Những ứng dụng này được thiết kế và xây dựng dựa trên yêu cầu thực tế trong quá trình làm việc của cán bộ phụ trách. Vì thế chúng rất thiết thực và hữu ích. Dưới đây là một số phần mềm ứng dụng nổi bật đã được phát triển và sử dụng tại Thư viện – ĐHAG.

Tên phần mềm ứng dụng	Chức năng chính
Phần mềm đăng ký học lớp hướng dẫn sử dụng thư viện	Cho phép sinh viên đầu khóa đăng ký học lớp hướng dẫn sử dụng thư viện, xếp lớp, in danh sách và xuất dữ liệu thông tin bạn đọc để nhập vào phần mềm quản trị thư viện.
Chương trình thống kê số lượt bạn đọc đến thư viện	Ghi nhật ký và cho phép thống kê số lượt bạn đọc đến thư viện theo ngày, giờ
Công cụ hỗ trợ quản lý tài khoản sử dụng máy tính	Tạo tài khoản, gia hạn, cấp phát thời gian sử dụng tự động...

Một số phần mềm ứng dụng tự phát triển tại Thư viện ĐHAG

Thực tế cho thấy việc ứng dụng những phần mềm tự phát triển tại Thư viện – ĐHAG là rất cần thiết, bởi những ưu điểm mà nó mang lại. Tuy nhiên, phần lớn các ứng dụng tự phát triển còn nhỏ lẻ, manh mún và chưa có định hướng phát triển. Như vậy, trong tương lai cần nâng cao hơn nữa trình độ và năng lực của cán bộ IT, để những ứng dụng được phát triển tốt hơn. Phần mềm ứng dụng cần được định hướng phát triển trên nền tảng web giúp dễ dàng truy cập, vận hành và bảo trì. Ngoài ra, cần ưu tiên phát triển từ những nền tảng nguồn mở nhằm hạn chế thời gian phát triển và hưởng được nhiều hỗ trợ từ cộng đồng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Duyên, L. T. H., Tri, N. T. K. & Lũy, L. T., 2015. LRC 2.0 - Mô hình ứng dụng Web 2.0 cho thư viện học thuật. *Tạp chí Thư viện Việt Nam*, p. 33.
2. Hiệp, N. M., 2014. Thư viện số và vấn đề xây dựng thư viện số ở Việt Nam. *Tạp chí Thư viện Việt Nam*, p. 20.
3. Thư viện, Đ. h. A. G., 2016. *Cổng thông tin Thư viện Đại học An Giang*. [Online] Available at: <http://lib.agu.edu.vn> [Accessed 30 4 2016].